

Beleidsplan Beheer en Inrichting Grenspark De Zoom - Kalmthoutse Heide 1999 - 2014

DEEL I : PLANOPZET	2
1 INLEIDING	2
2 GEBIEDSKARAKTERISTIEK	2
2.1 <i>Landschap, abiotiek en cultuurhistorie</i>	2
2.2 <i>Knelpunten, algemeen</i>	4
2.3 <i>Natuur</i>	4
2.4 <i>Bos</i>	5
2.5 <i>Overig grondgebruik</i>	5
2.6 <i>Recreatie en ontsluiting</i>	5
2.7 <i>Voorlichting en Educatie</i>	6
3 INTEGRALE GEBIEDSVISIE	6
3.1 <i>De problematiek vertaald naar oplossingen</i>	6
3.2 <i>Visie op de gewenste gebiedsontwikkeling</i>	6
3.3 <i>Visie op de organisatie, juridische, financiële en planologische uitgangspunten</i>	6
DEEL II: UITWERKING GEBIEDSVISIE NAAR BEHEER EN INRICHTING	8
1 LANDSCHAP EN ABIOTIEK	8
2 NATUUR.....	8
2.1 <i>Natuurdoelen en natuurstreefbeelden</i>	8
2.2 <i>Beschrijving van de streefbeelden</i>	8
2.3 <i>Methodieken natuurbeheer</i>	9
3 BOS.....	10
3.1 <i>Bosdoel</i>	10
3.2 <i>Indeling in bosstreefbeelden</i>	10
3.3 <i>Bosbeheersmethodieken</i>	10
4 OVERIG GRONDGEBRUIK.....	10
5 WATERHUISHOUDING	11
6 RECREATIE EN ONTSLUITING.....	12
7 VOORLICHTING EN EDUCATIE	12
8 FAUNABEHEER.....	12
DEEL III: REALISATIE	13

DEEL I : PLANOPZET

1 INLEIDING

aaneengesloten, waardevol bos- en natuurgebied van 3750 ha

1983: voorgedragen als **toekomstig Grenspark** (grensoverschrijdend park) door Benelux Economische Unie

1992: beschikking ondertekend door Comité van Ministers van de BEU

instelling **Bijzondere Commissie van overleg en advies voor het toekomstig grensoverschrijdende park 'De Zoom - Kalmthoutse Heide'**

opdracht: opstellen Beheers- en Inrichtingsplan voor het gebied (lange termijnvisie compleet met voorstellen voor de (her-)inrichting en beheer voor de komende 15 jaar)

→ **Beleidsplan Beheer en Inrichting Grenspark De Zoom - Kalmthoutse Heide**

globale ligging:

op hoge Brabantse zandgronden

(ten W van plangebied: → Brabantse Wal → Zeeuwse kleipolderlandschap)

op grondgebied van Woensdrecht, Kalmthout en Essen

1800 ha bos

vnl. naaldbomen ($\pm 85\%$ bosareaal): Grove den ($\pm 50\%$), Corsicaanse den ($\pm 15\%$), Zeeden (16%)
loofhoutsoorten vnl. aan randen: Berk, Eik (Zomereik en Amerikaanse eik)

1550 ha open gebied en 400 ha landbouw, voor grootste deel aan Belgische zijde gesitueerd

kern gevormd door open heidegebied met droge en natte heide en karakteristieke stuifzandcomplexen

Eigendom en toegankelijkheid

Nederland:

overgrote deel eigendom van drie particuliere grootgrondbezitters: Grootte Meer, Putse Moer en Bieduinenhoeff (alle drie Natuurschoonwet-landgoederen)

deel van deze landgoederen in gebruik bij Ministerie van Defensie

Staatsbosbeheer ± 250 ha in eigendom

rest bestaat uit versnipperd en kleinschalig particulier bezit

→ enkel deel v.d. gronden in gebruik bij Ministerie van Defensie en eigendommen SBB toegankelijk

België:

1000 ha in eigendom of beheer van Vlaamse Gewest (waarvan 915 ha VNR Kalmthoutse Heide opgericht in 1968 en 16.5 ha bosreservaat i.o. Withoefse Heide)

overige deel eigendom van drie grote particuliere grootgrondbezitters en groot aantal, sterk versnipperd gelegen kleine particuliere eigenaren

→ VNR en Withoefse Heide openbaar toegankelijk, bosreservaat afgesloten

2 GEBIEDSKARAKTERISTIEK

2.1 LANDSCHAP, ABIOTIEK EN CULTUURHISTORIE

Ontstaansgeschiedenis

bodem van Kalmthoutse streek hoort tot zeer jonge formaties, ° tijdens Pleistoceen en Holoceen

ontstaansbasis:

- * schorren- en slikkenlandschap in kustzone Noordzee
- * mondingsgebied toenmalige Maas (± 1000 j geleden)

ondergrond: getijden- en rivierafzettingen met **afwisselend zandige en kleilagen**

(Noorderkempen: macroreliëf met zwak naar noordoosten afhellende hoogvlakte gelegen tussen Maas- en Schelde/Nete-bekken)

huidige landschapsbeeld:

dekzanden die daarop zijn afgezet en waarin lichtgolvende rivierafzettingen worden afgewisseld met brede beekdalen

in verschillende perioden verstoven onder invloed van wind \rightarrow **stuifduinen**

bepalen hoogste delen van landschap met toppen op ± 33 m

uitblazingsbekkens waar dekzand tot eronder liggende klei- en leemlaag verstoven \rightarrow **vennen** (uitsuiwing tijdens drogere geologische periode tot beneden huidige grondwaterstand)

Noorderkempen vanaf ± 3000 v. Chr. permanent en semi-nomadisch gekoloniseerd

beeld sterk bepaald door boslandschap, deze nabij de zee gelegen voorpost v.h. deklandschap sterk geneigd tot heidevorming, o.a. door **menselijke ingrepen**

mens voortdurend ingegrepen in evenwicht:

- afbranden van bossen / agrarische ontginning
- heidevorming door steken van plaggen/beweiding
- turfwinning
- rooien en aanplant van bossen
- zand- en leemwinning
- waterwinning

gedurende laatste 2 eeuwen bosareaal geleidelijk uitgebreid ten koste van open heide

grootste aaneengesloten deel v.d. heide ligt op Belgisch grondgebied, valt binnen VNR

bleef als heidegebied behouden dankzij intensieve beschermingsactie waarin Belgische Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon actieve rol heeft gespeeld

Waardering / kwaliteit

gradiëntrijk, halfopen, woest heidelandschap, omringd met bossen, landgoederen en enkele landbouwenclaves

regionale schaal: bodemkundig (stuifzandgronden, podzolen) en hydrologisch (infiltratiegebied) uniform gebied

zeer waardevol door voorkomen **lokale gradiënten** voedselarm \rightarrow matig voedselrijk

droog \rightarrow nat

zure \rightarrow basische milieus

waarden van het landschap: **afwisseling open, half-open en gesloten (beboste) gebieden**

landschap weerspiegelt ontstaansgeschiedenis en ontginningsgeschiedenis

dynamiek van het gebied \rightarrow verhouding tussen heide, stuifzand en bos

waardevolle landschapselementen als vennen en stuifduinen

waardevolle relictten van cultuurhistorische elementen (landgoederen, oude landbouwenclaves, oude wegen)

2.2 KNELPUNTEN, ALGEMEEN

Het knelpunt: verdroging

door complex van factoren, o.a. veranderingen in lokale oppervlaktewaterhuishouding en regionale diepe grondwateronttrekkingen
→ verdwijnen of afnemen van vochtige en natte levensgemeenschappen

Overige knelpunten

- * **eutrofiëring** als gevolg van landbouwactiviteiten, rioolwater, droge en natte depositie
→ vergrassing heiden en milieuverandering in en rondom vennen
- * **verzuring** door hoge atmosferische depositie van verzurende stoffen
→ negatieve effecten op de specifieke flora en fauna
- * langzaam veranderen van landschap

2.3 NATUUR

heidevegetaties van de droge schrale zandgronden en natte en venige vennen
karakteristieke, veelal zeldzame plantensoorten
ook faunistisch bijzonder waardevol
waardering als belangrijk internationaal natuurgebied

EOTYPEN

Vochtige en natte heide grondwaterafhankelijk
Gewone dophei
Beenbreek, Klokjesgentiaan, Gevlekte en Heide-orchis, Kleine en Ronde zonnedauw

Droge struikhei-vegetatie grondwater onbereikbaar → aangewezen op hangwater
zeer soortenarm

Pijpenstrootje-vegetatie door voedselaanrijking
meestal gedegradeerde, soortenarme heidevegetaties
op natte standplaatsen ook enkele soortenrijke Pijpenstrootje-vegetaties

Vennen
vegetaties weinig ontwikkeld (recreatie, grondwaterstandsaling)

Pitrus vegetaties
vnl. langs randen van enkele geëutrofiëerde vennen
meestal zeer soortenarme vegetaties

Bossen
vnl. soortenarm naald-en loofbos met o.a. Grove den, Zomereik en Ruwe berk
Pijpenstrootje bijna overal in kruidlaag aangetroffen
plaatselijk ook Zeeden, Blauwe bosbes en/of Bochtige smele
gemeentebossen Kalmthout grotendeels uit Corsicaanse den
plaatselijk ook kleine moerasbossen

Graslanden en akkers
graslandcomplexen in Steertse Heide en aan Markgraaf
ruitvormige weide: Gewone zegge, Veelstengelige waterbies, Waterpostelein, Holpijp, Echte koekoeksbloem (→ vochtige karakter)
akkers (maïs en gras) beperkt in landbouwenclaves Steertse Heide en Z deel Brabantse Wal

Duinen en open zandvlaktes milieudynamiek

actief beheer vooral in VNR De Kalmthoutse Heide en op terrein van Staatsbosbeheer Kortenhoef
* (extensief) begrazen met shaapskudde en op experimentele basis begrazen met runderen

- * aanvullend gemaaid en geplagd
- * plaatselijk wordt bosopslag verwijderd
- * vennen worden beperkt onderhouden (baggeren, opschonen oevers)

2.4 Bos

plangebied bestaat voor bijna 50% uit bos
 vooral grote aaneengesloten bosoppervlakten met diverse stadia van ontwikkeling zijn waardevol
 merendeel jong (eerste generatie) en relatief groot deel naaldhoutsoorten (eerste bosontginningen)
 natuurwaarden: vooral omvang en uitgestrektheid → veel vogelsoorten profiteren van rust
 ook bosranden herbergen veel soorten
 weinig mogelijkheden voor economisch rendabele houtexploitatie

huidig bosbeheer: grotendeels traditioneel
 reguliere, grootschalige dunningen
 per eigenaar wel duidelijke accenten van bv natuurgericht of specifiek houtproductiegericht beheer

2.5 OVERIG GRONDGEBRUIK

Landbouw

Steertse Heide en Markgraaf + enkele versnipperde landbouwpercelen
 belangrijke waarden in landschappelijk, cultuurhistorisch en ecologisch opzicht
 soms nog (te) intensieve agrarisch gebruik → knelpunt voor behoud en ontwikkeling van
 natuurwaarden in omliggende natuurgebieden (indirecte bijdrage aan verzuring en eutrofiëring van
 voedselarme systemen uit omgeving)

Militair gebruik

militair oefenterrein in Nederlandse deel
 → rustverstoring voor fauna, potentiële conflictsituaties met recreatie

Jacht (wildbeheer)

jachtbeleid binnen plangebied verschilt van plaats tot plaats:
 * verschillen in jachtwetgeving tussen Vlaanderen en Nederland
 * beschermde statuut VNR
 aan Vlaamse zijde vrijwel geen jacht
 aan Ned. zijde, vooral in Z deel, wordt intensief en gericht gejaagd
 → wildbiotoopverbeterende maatregelen en aanleg van voorzieningen, wildkweek, bijvoeding en
 mineralenvoorziening
 verschillen van inzicht tussen jagers en natuurbeschermers ten opzichte van de jacht of bepaalde
 onderdelen of doelstellingen ervan

2.6 RECREATIE EN ONTSLUITING

aan Nederlandse zijde beperkt toegankelijk, geen informatiepunt
 aan Vlaamse zijde concentratie van recreatieve druk rondom NEC
 toegangen, wegen en voorlichtingspunten ongelijkmatig verdeeld over plangebied → te hoge druk op
 kwetsbare delen van bv VNR (→ zonerende en regulerende maatregelen nodig)

2.7 VOORLICHTING EN EDUCATIE

samenhangend en grensoverschrijdend programma voor educatie en voorlichting ontbreekt, terwijl recreatieve gebruik in afgelopen jaren steeds verder is gegroeid

3 INTEGRALE GEBIEDSVISIE

3.1 DE PROBLEMATIEK VERTAALD NAAR OPLOSSINGEN

problematiek: * bedreigde natuur- en landschapswaarden
* ernstige verdroging
* niet gereguleerde recreatieve belasting
* geen (grensoverschrijdende) samenhang in beheer en organisatie

! een aantal problemen hebben Grenspark overschrijdend karakter naar oorzaak en mogelijke aanpak
* waterhuishoudingsproblematiek
* algemene milieuproblematiek
* recreatiedruk in regionaal verband

3.2 VISIE OP DE GEWENSTE GEBIEDSONTWIKKELING

integrale visie: waarborgen, versterken en ontwikkelen van (potentieel) aanwezige natuur- en landschappelijke waarden en voor zover passend daarbinnen vormen van voorlichting, educatie, recreatief medegebruik, houtproductie en faunabeheer.
ontwikkeling van karakteristieke ecotopen van het Grenspark staat voorop (heiden, bossen, stuifzanden en vennen en specifiek de overgangen daartussen).

integrale beleidsvisie dient binnen planperiode gerealiseerd

→ visie vertaald in **streefbeelden**:

- herstellen en ontwikkelen van natte biotopen (vennen, natte heide en natte schraalgraslanden)
- behoud, herstel en ontwikkeling van droge biotopen (droge heide, stuifzanden en bossen)
- herstellen en ontwikkelen van natuurlijke overgangen tussen biotopen
- zoneren en reguleren van de recreatie en het wildbeheer

3.3 VISIE OP DE ORGANISATIE, JURIDISCHE, FINANCIËLE EN PLANOLOGISCHE UITGANGSPUNTEN

Beleidsplan opgesteld binnen organisatorisch raamwerk opgezet door BEU:

Bijzondere Commissie (publieke en private partijen betrokken bij GP)
ondersteuning van BC door specialistische projectgroepen en stuurgroep
uitwerking Beleidsplan: adviesbureau in samenwerking met opdrachtgevende BC en stuurgroep
taak volbracht met gereed komen van Beleidsplan (planningsfase afgerond)

uitvoeringsfase

sturend orgaan: Bijzondere Commissie, ingesteld door Benelux Beschikking van het Comité van Ministers → eindverantwoordelijkheid voor het geheel

(De Bijzondere Commissie (sturend orgaan) van overleg en advies wordt ingesteld voor een periode van 5 jaar met de taak het Beleidsplan Beheer en Inrichting 'De Zoom - Kalmthoutse Heide' af te ronden, te realiseren en de doelstellingen te bewaken. De samenstelling is gelijkwaardig verdeeld tussen publiekrechtelijke en participerende privaatrechtelijke instanties en eigenaren.)

coördinatiepunt voor beheer en organisatie: draagt zorg voor realisatie van het Beleidsplan

- goedkeuring Beleidsplan
- duurzame samenwerking en participatie tussen eigenaren en overheden via ondertekende samenwerkingsovereenkomst of convenant
- ministriële goedkeuring (Vlaams/Nederlands)
- instelling GP via de Beschikking van het Comité van Ministers

Interreg II project 'De Zoom - Kalmthoutse Heide': financiering door 50% overheden en 50% Europese fonds voor Regionale Ontwikkeling

gebiedsbeleid

GP als natuurgebied planologisch verankerd in Nederlandse nationale en provinciale ruimtelijke ordening-, natuur- en landschapsbeleid. Ook aan Vlaamse zijde planologisch veilig gesteld NR Kalmthoutse Heide wettelijk beschermd status

! afstemming van het gebiedsbeleid nog niet optimaal
raakvlakken met natuur-, milieu- en waterbeleid van belang
verschillen tsn Belgische en Ned regelgeving ten aanzien van RO

DEEL II: UITWERKING GEBIEDSVISIE NAAR BEHEER EN INRICHTING

1 LANDSCHAP EN ABIOTIEK

behoud van de karakteristieke, landschappelijke opbouw van open, half-open en beboste gebieden en de bijhorende dynamiek
aanwezige gradiënten moeten duurzaam beschermd worden
duurzaam behoud van de aanwezige cultuurhistorische elementen

2 NATUUR

2.1 NATUURDOELEN EN NATUURSTREEFBEELDEN

herstel, behoud en ontwikkeling van gebiedsspecifieke en karakteristieke biotopen: natte en droge heidevegetaties, vennen, soortenrijke halfopen naald- en loofbossen, (kleinschalige) stuifzanden en de natuurlijke overgangen daartussen

2.2 BESCHRIJVING VAN DE STREEFBEELDEN

Streefbeeld vochtige tot natte heide

mozaïek van ontwikkelingsstadia en structuren: kruidenrijke jonge regeneratiestadia en uitgestrekte mosrijke dopheide
uitbreiding vochtig heideareaal gebonden aan grondwater en de hiermee verbonden vochtigheidstoestand van de bodem

Streefbeeld droge heide

individueel tot in kleine groepen groeiende struikheidepollen met ertussen kale, minerale grond te verwachten op hoger gelegen, droge terreindelen en randen langs de vennen

Streefbeeld stuifzanden

rondom bestaande duinen plaats ingeruimd voor heideontwikkeling en in beperkte mate voor struweelvorming. er wordt vooral gestreefd naar ontwikkeling van open en zeer schrale buntgrasheide met veel zand- en mosplekken.
sluit aan op de aanwezige stuifzandkernen

Streefbeeld vennen

behoren tot meest kwetsbare biotooptypen
meer complexe en structureel veelzijdige water- en oevervegetaties worden nagestreefd, met een zo intact mogelijke successiereeks van versch. ontwikkelingsstadia

Streefbeeld schraalgraslanden

vochtige en natte schraalgraslanden met hoge botanische en ornitologische waarde

→ extensivering van het grondgebruik, uitbreiding graslandareaal ten koste van akkerpercelen agrarisch beheer kan grotendeels gehandhaafd blijven, zij het op kleinere schaal en volgens milieuvriendelijke landbouwprincipes
op aanw. grotere landbouwenclaves in gebied en enkele gebieden aan de rand

2.3 METHODIEKEN NATUURBEHEER

weinig gegevens van vergelijkbare gebieden voor wat betreft toe te passen natuurbeheersmethodieken

Integrale begrazing voor het Grenspark De Zoom - Kalmthoutse Heide

doelstelling

verruiging voorkomen en diversiteit in terrein behouden of ontwikkelen
selectiviteit van begrazing + talrijke neveneffecten (vertrapping/tred, erosie, bemesting, strooiselverwijdering, vraat, bodemomwoeling, ...) → zekere mate van variatie tussen begraasde en niet-begraasde terreinen: overgangen tussen korte vegetatie en hoogopgaande begroeiing
ook op kleine schaal variatie in vegetatie-structuur en samenstelling als gevolg van looppatroon, selectieve vraat en bv. mijden van mestplekken
resultaten afh. van ingezette diersoort en zijn specifiek graasgedrag
gebied met zeer voedselarme bodem → begrazing op extensieve tot zeer extensieve wijze

zonering

streefbeeldkaart als basis voor afbakening begrazingseenheden
beperkte voedselaanbod in winterperiode
→ dieren met beperkte voedselbehoefte en dieren die voedsel eten met lage voedingswaarde en verteerbaarheid
→ extra aanbod in winterperiode door vergroten begrazingsgebied met extensief beheerde graslanden en deel van bosgebied gedurende winter
→ extra (eiwitrijk) voedselaanbod tijdens winterhalfjaar
→ mineralentekorten aanvullen door aanbrengen likstenen
bijvoeding enkel in uitzonderingsgevallen te overwegen
→ systeem met jaarrondbegrazing in een centraal kerngebied met daaromheen zones waar alleen in de winterperiode begraasd wordt

grazers als beheerders

combinatie van grazers: paard, rund, schaap
bezettingsgraad en gem. aantal grazers per ha zeer bepalend voor effecten op vegetaties

KH alleen geschikt voor zomerbegrazing: terreinen met Struikheide en Pijpenstrootje grotendeels ongeschikt voor jaarrond begrazing, wegens gebrek aan mineralen. percelen met Bochtige smele meer mogelijkheden, maar ontbreken grotendeels
→ erg moeilijk om met begrazing alleen doelstelling te halen
in winter gebied onvoldoende productief → stikstofafvoer in zomer wordt grotendeels teniet gedaan door stikstoftoevoer van dieren gedurende wintermaanden door bijvoeding

Aanvullende biotoopspecifieke maatregelen

ten behoeve van meeste aanw. biotopen in Grenspark aanvullend een aantal inrichtings- en beheersmaatregelen nodig, zoals plaggen of maaien en afvoeren → zie tabel p43-44

3 BOS

3.1 BOSDOEL

soortenrijke, diverse bossen met grote variatie in leeftijd, soortensamenstelling en -structuur streven naar ter plaatse thuishorende natuurlijke bossamenstelling waar mogelijk en passend binnen hoofddoelstelling, wordt gestreefd naar verbeteren van bedrijfseconomische omstandigheden voor bosbouw

3.2 INDELING IN BOSSTREEFBEELDEN

Open, structuurrijk bos

hoog aandeel open ruimte → gevarieerde ruimtelijke verdeling van terreinen en vegetaties met zowel goed ontw. kruid- als struiklaag en (zeer) open kronendak
Zomereik, Berk en Grove den, Zeeden
aandacht voor ontw. en in stand houden van natuurlijke overgangen van bos naar heide/ven of stuifzand en kleinschallige heideveldjes
ontw. naar open bostype: grotere beveiliging tegen bosbranden, verbinding tsn. versch. open terreintypen (versterking ecol. waarde)

Gesloten, structuurrijk bos (incl. huidige boskernen)

vooral Zomereik, Berk en Grove den (Wintereik en Beuk op lemerige plaatsen)
uitbreiding vanuit bestaande oude boskernen of gebieden die afscherpende functie hebben

3.3 BOSBEHEERSMETHODIEKEN

algemeen: loofhout stimuleren (vnl. Zomereik)
aandeel dood hout bevorderen
exotenbestrijding (Rhododendron, Am. vogelkers, Douglas, Am. eik)

open bos

grootschalige sterke dunningen in het kronendak (aanw. loofhout, mits inheems, wordt gespaard)
extensieve bosbegrazing → bosstreefbeeld duurzaam in stand houden, open plekken variëren over terrein in loop der decennia (mag natuurlijke verjonging van boomsoorten niet ingrijpend beperken)

gesloten bos

groepsgewijs dunnen ten behoeve van natuurlijke verjonging en structuurverbetering
verjonging zoveel mogelijk door natuurlijke processen

4 OVERIG GRONDGEBRUIK

op lange termijn streven naar zoveel mogelijk afstemming op de hoofddoelstelling

Landbouwkundig gebruik

streven naar extensivering van grondgebruik:

- huidige landbouwenclaves en verspreide percelen voor zover aankoopwaardig (aan Vlaamse zijde) verworven en beperkt heringericht
 - landbouwenclaves niet aangekocht → actief stimuleringsbeleid: d.m.v. beheersovereenkomsten eigenaren op vrijwillige basis gestimuleerd een extensief agrarisch natuurbeheer te voeren
- creëren van natuurlijke overgangen naar heide en bos
zo groot mogelijke afwisseling in de ruimte met constant beheer in tijd

binnen gebied twee grote aaneengesloten landbouwenclaves die als gedifferentieerde landschapsstructuur behouden worden (belangrijk biotoop voor weidevogels):
Steertse Heide en Markgraaf

Militair medegebruik

militair grondgebruik blijft gehandhaafd, zoveel mogelijk rekening gehouden met hoofddoelstelling

5 WATERHUISHOUDING

Verdroging is één van de kernoorzaken van de teruglopende natuurwaarden in het grenspark.
→ **zo lang mogelijk vasthouden van gebiedseigen water binnen grenzen**
streven naar verbeteren en optimaliseren van waterkwaliteit staat voorop

in beleidsplan alleen doelstellingen uitgewerkt die realiseerbaar zijn binnen begrenzing v.h. park en voor zover het oppervlaktewater betreft
ook acties in omgeving nodig om waterproblematiek goed aan te kunnen pakken

- dichten, ondieper maken of laten dichtgroeien van grachten/watgangen
→ verminderen waterafvoer
gebruik van streekeigen materiaal
- plaatsen van verstelbare stuwen
→ regelen waterpeil in gebied
! streven naar vrij constant grondwaterpeil
- verwijderen boomopslag op venoevers
→ herstel windwerking op wateroppervlak grotere vennen → golfslag en erosie van (noordoostelijke) oever
- aanleg van helofytenfilters
→ nitraat- en fosfaatbelasting van inkomende water kan lokaal aanzienlijk worden gereduceerd
- opschonen van vennen
→ vermindering voedselverrijking
vnl. verwijderen Pijpestrootje- en Pitrus-vegetaties (bedekken oevers vaak volledig en verhinderen daardoor de kieming van 'oorspronkelijke' plantensoorten)
oevers afplaggen → weer kiemingskansen voor zaden van plantensoorten die mogelijk nog in de zaadbank in de minerale bodem aanwezig zijn
- inlaten van gebufferd, voedselarm grondwater of bemergelen
→ verbeteren van zuurtegraad en bufferend vermogen van het venwater
eerst wetenschappelijk onderzoek vereist

6 RECREATIE EN ONTSLUITING

zo optimaal mogelijk gebruik maken van het gebied zonder dat dit afbreuk doet aan de (primaire) natuurdoelstellingen

→ **zonering van de recreatie:**

- * rustgebied, zo min mogelijk toegang voor de recreant
natuur- en landschapswaarden staan voorop, ong. 1.900 ha, recreatief medegebruik beperkt tot wandelen
- * zone voor extensief recreatief gebruik
in eerste plaats gericht op wandelen, ook mogelijkheden om te fietsen en paard te rijden

7 VOORLICHTING EN EDUCATIE

moeten vooral gericht zijn op het ontwikkelen van respect en waardering voor de in De Zoom - Kalmthoutse Heide voorkomende natuur- en landschapswaarden
samenhangende visie ontwikkeld voor langere periode: vormt integraal onderdeel van beleidsplan en wordt jaarlijks uitgewerkt in jaarprogramma
goede samenwerking tussen Vlaamse en Nederlandse organisaties vereist, alsook en een intensief contact met eigenaren over voorgenomen activiteiten

8 FAUNABEHEER

moet passen binnen vigerende wetgeving aan Nederlandse en Vlaamse zijde

Nederland: Flora- en Faunawet

België: Natuur- en Bosdecreet en Jachtdecreet

rekening houden met Vogel- en Habitatrichtlijn

gebiedsdekkende faunazonering (sluit aan bij totale zonering binnen het park)

- rustgebied (in principe geen jacht)
huidige kerngebieden, momenteel in eigendom van Staat of natuurbeherende instantie
- mogelijke uitbreiding rustgebied (huidige zone waarin niet gejaagd wordt)
gebieden waar eigenaren op basis van vrijwilligheid kiezen voor deze zonering
- randzones (beperkt jachtgebied: jacht onder bepaalde restricties)
- overige gebieden (jachtgebied in overeenstemming met vigerende wetgeving)

DEEL III: REALISATIE

Per Direct-Projecten (PD) = projecten die in 1999 worden voorbereid en uitgevoerd

Korte termijn Projecten = projecten die in 1999 worden voorbereid en in 2000, voor december, worden uitgevoerd

Middellange Termijn-Projecten (MT) = projecten die in de periode 2001-2005 uitgevoerd zullen worden

Lange Termijn-projecten (LT) = projecten die na 2005 tot 2014 uitgevoerd zullen worden

→ projectenlegger

Parkorganisatie

* extra facilitaire voorzieningen

→ goede bereikbaarheid van alle beheerders zodat brandpreventie en toezicht effectief en grensoverschrijdend plaats kunnen vinden

* extra personeel

→ centrale grensparkcoördinator vereist, verzorgt terugkoppeling naar sturend orgaan.

→ grensparkmedewerker